

VERTROUWENSCESTRUM
KINDERMISHANDELING

NU PRAAT
IK
EROVER

BIJ VRAGEN OVER GEWELD

VLAAMS EXPERTISECENTRUM
KINDERMISHANDELING | VECK

SAMEN WERKEN AAN EEN KINDVEILIGER EN KANSRIJKEER VLAANDEREN EEN VLAAMSE AANPAK INZAKE KINDERMISHANDELING

HOORZITTING COMMISSIE WVGA 3 JUNI

INGE VANDERSTRAETE (VK ANTWERPEN) – TIM STROOBANTS (VECK)

INHOUDSOPGAVE

Hulpverlening bij kindermishandeling begint bij veiligheid en eindigt bij een kansrijke ontwikkeling

Inge Vanderstraete – kinderpsychiater VK Antwerpen

Speerpunten voor een veilige en kansrijke ontwikkeling voor elk kind in Vlaanderen

Tim Stroobants – directeur VECK

VERTROUWENSCESTRUM
KINDERMISHANDELING

HULPVERLENING BIJ KINDERMISHANDELING BEGINT BIJ VEILIGHEID EN EINDIGT BIJ EEN KANSRIJKE ONTWIKKELING

INGE VANDERSTRAETE

DOCUMENTAIRE TOONT DE REALITEIT ZOALS ZE IS

- Ingrijpende jeugdervaringen en (complex) trauma
- Complex verloop en impact op het verdere leven
- Ruimer kijken dan (fysieke en seksuele) veiligheid
- Complexe situaties en samenspel van factoren
- Herstel voor kind, gezin en omgeving is uiteindelijke doel
- Belang van een alerte en zorgzame omgeving
- Handelen in onzekerheid en met twijfels

INGRIJPENDE, NEGATIEVE JEUGDERVARINGEN

Adverse childhood experiences (ACEs) (Almuneef, et al, 2017; Felitti,et al., 1998; Herzogh,et al, 2018)

→ In Westerse landen heeft ongeveer 15% van de populatie een ACE-score van 4 of meer

1. emotioneel misbruik (herhaaldelijk)
2. fysiek geweld (herhaaldelijk)
3. seksueel misbruik (contact)
4. fysieke verwaarlozing
5. emotionele verwaarlozing
6. drugsmisbruik in het gezin (leven met een alcoholist of een drugsgebruiker)
7. een psychische aandoening in het gezin (depressie, psychisch ziek of zelfmoordpoging)
8. een moeder die gewelddadig werd behandeld
9. een scheiding of relatiebreuk van de ouders
10. crimineel gedrag in het gezin (bv een gezinslid dat in de gevangenis zat)

TOXISCHE STRESS EN GEVOLGEN VOOR ONTWIKKELING

- Cumulatie en combinaties van ingrijpende gebeurtenissen
- Beschermende factoren en veerkracht – biopsychosociaal model
- Toxische stress belemmert en schaadt ontwikkeling
 - Overleven, dreiging en gevaar ipv leven, je geliefd voelen en leren
 - Ontwikkelingsdomeinen onder druk (emotie- en aandachtsregulering, hechting, frustratie-tolerantie en coping, gedrags- en emotionele problemen, leren, gevoel van eigenwaarde, identiteit ...)
 - Neurobiologische en epigenetische impact
 - Negatieve gezondheidseffecten en gezondheidsrisico's op volwassen leeftijd
 - ➔ Vanaf 4 ACEs loopt een kind 32 keer meer risico op het ontwikkelen van leer- en gedragsproblemen
- Brede range van ingrijpende, negatieve jeugdervaringen heeft een brede range van uitkomsten

OVER GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID, SAMENWERKING EN HOOP

- Door samenleving breed gedragen én gerichte aanpak biedt sleutels tot verandering
 - preventie, detectie, signaleren, ondersteuning, hulp, bescherming
 - Kindermishandeling moet worden voorkomen, gedetecteerd en gesignaleerd en gestopt, zodat herhaling of nieuwe feiten zich niet voordoen en herstel kan worden nagestreefd
- Geen oplossing via verkliksysteem, magische interventies of ridders op het witte paard – wel nood aan zorgzame en alerte omgeving met daadkracht
- Samenwerking en integrale aanpak zijn daarbij cruciaal
- Risicoloze samenleving bestaat niet; risico is niet gelijk aan slechte uitkomst → gericht interveniëren waar nodig

DE VERTROUWENSCENTRA ZIJN CRUCIALE SCHAKEL, MAAR WERKING STAAT ONDER DRUK

- Veiligheid en belang van het kind centraal, met blik op herstel en kansrijke omgeving vanuit kindpositie
- VK zorgt voor werking die laagdrempelig, aanklampend, systemisch, integraal, multidisciplinair, gecoördineerd, geregisseerd en daadkrachtig is
- Vaak werken met “dader” en “slachtoffer” = inzetten op relationeel herstel
- Breed palet aan activiteiten en mogelijkheden in verband met onderzoek, indicatie, begeleiding, coördinatie, consult, doorverwijzing, online hulpverlening (o.a. nupraatikerover.be) en maatschappelijke noodzaak
- Vele structurele samenwerkingen: hulplijn 1712, ketenaanpak intrafamiliaal geweld, family justice centers, regionale netwerken jeugdhulp (één gezin één plan, zorggarantie e.a.), prenatale netwerken kwetsbare zwangeren, netwerken geestelijke gezondheid, ...

DE VERTROUWENSCENTRA ZIJN CRUCIALE SCHAKEL, MAAR WERKING STAAT ONDER DRUK

- Alle burgers via 1712
- Alle minderjarigen via nupraatikerover.be
- Alle professionals via advies en consult, reguliere VK-werking, ketenaanpak intrafamiliaal geweld en maatschappelijke noodzaak
 - Lokale teams KG, kinderopvang, voorschoolse, schoolse en buitenschoolse voorzieningen, (geestelijke) gezondheidszorg, sociaal werk, jeugdhulp, 1712, politionele en justitiële diensten ...
- Meest complexe situaties komen op een VK terecht – kind, ouders, systeem en hulp fors onder druk
 - Vat krijgen op complexe trauma, onthulling en verhaal samen opbouwen, stress van verwijzing naar VK, hulpmoetheid, onzekerheid over toekomst
 - Nood aan intensieve en multidisciplinaire VK-werking
 - Nood aan intensieve samenwerking waarin VK vaak coördinerende en regisserende rol opnemen

DE VERTROUWENSCENTRA ZIJN CRUCIALE SCHAKEL, MAAR WERKING STAAT ONDER DRUK

- Begint vaak bij het installeren van onmiddellijke veiligheid, dwz maken van een veiligheidsplan waarin fysieke (en emotionele) veiligheid gewaarborgd wordt
- Dan begint het pas: ruimte om toe te werken naar herstel voor het kind in een kansrijke omgeving
 - Kijken naar de oorzaken, inspelen om complexiteit en systemische van de problematiek (werken met alle gezinsleden)
 - Toxische stress ondervangen en beschermende factoren installeren
 - Structurele verandering installeren op langere termijn via samenwerking en omgeving
- Veelheid aan nieuwe initiatieven en structurele ontwikkelde samenwerkingsverbanden en netwerken (waarin VK vaak een centrale rol in opneemt) te veel ten koste van de hulp die een VK zelf kan bieden
 - Huidige VK-capaciteit onvoldoende: kinderen en ouders moeten soms wachten op eerste of vervolgafspraak; soms te weinig tijd om samen een kwetsbaar verhaal op te bouwen, een verwijzing op maat en tempo van gezin quasi onmogelijk (wachtlijsten jeugdhulp)
 - Nog veel onderdetectie

VLAAMS EXPERTISECENTRUM
KINDERMISHANDELING | VECK

SPEERPUNTEN VOOR EEN VEILIGE EN KANSRIJKE ONTWIKKELING VOOR ELK KIND IN VLAANDEREN

TIM STROOBANTS

ALS JE EENS WIST GAF KINDEREN DIE SLACHTOFFER ZIJN VAN KINDERMISHANDELING EEN STERKE, HOOPVOLLE STEM

- Hoe moeilijk het is om te spreken, de twijfels en onzekerheden die er altijd bijhoren
- Kinderen geven dagelijks signalen maar vaak gevoelens van schuld, schaamte, trouw. Jong als ze zijn en vanuit overrompeling door het geweld vinden ze vaak niet de woorden om dit onrecht uit te drukken
- Volwassenen en hulpverleners nodig die tijd en ruimte voor hen maken om op verhaal te komen. Vanuit hun perspectief spreken de hulpverleners van de VK en andere organisaties de plegers, de ouders aan op zoek naar erkenning, veiligheid en herstel.
- Deze documentaire is een gamechanger. Het zijn kwetsbare verhalen van sterke mensen. Het zijn verhalen van hoop, die vragen van schuld, schaamte en bestraffing overstijgen. De wijze waarop de problematiek in beeld komt, is sober en sereen met ruimte voor duiding. Alle lof voor maakster Hilde Mieghem, Canvas en collega's die dit mooie werk hebben afgeleverd.

KINDERMISHANDELING?

- Kinderrechtenverdrag

Kindermishandeling gaat over alle vormen van lichamelijk en geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke en geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand die zorg voor het kind heeft

- Lichamelijk, emotioneel, seksueel
- Geweld, verwaarlozing en misbruik
- Intentioneel of niet-intentioneel
- Schade of dreigende schade
- Zorgafhankelijke relatie

- Gevolgen voor kind, omgeving en samenleving groot

- Onderschat en verborgen probleem

PRINCIPES VAN EEN EFFECTIEVE KINDBESCHERMING (MUNRO, 2011; SPRATT ET AL, 2019)

- Kindgericht systeem
- Beter vroeg dan laat
- Ondersteunende en zorgzame relaties met kinderen en gezinnen
- Gezin is doorgaans de beste plek om kinderen en jongeren te laten opgroeien, maar soms volstaat dit niet om kinderen te beschermen (uithuisplaatsing)
- Op maat van individuele omstandigheden en noden (procedure-gestuurde aanpak werkt niet altijd)
- Sterke en actuele praktijk-, kennis- en onderzoeksbasis
- Aanvaarden dat hulpverleners en organisaties aan risicomanagement doen: het vermindert risico maar neemt het niet weg

SPEERPUNTEN VOOR HET BELEID

1. Prevalentie kindermishandeling
2. Preventie, vroegdetectie en interventie
3. Specifieke contexten en vormen van kindermishandeling
4. Mogelijkheden vertrouwenscentra kindermishandeling en jeugdhulp
5. Samenwerking met justitie en politie
6. Effectieve aanpak kindermishandeling en bewustwording in de samenleving

ZET IN OP OMVATTEND EN ACTUEEL ZICHT OP PREVALENTIE KINDERMISHANDELING

- Alle vormen van kindermishandeling komen voor in Vlaanderen, vaak meerdere vormen bij een kind
- Internationaal onderzoek
 - minstens 3% van kinderen heeft te maken met ernstige vorm van kindermishandeling waarbij gespecialiseerde en intensieve hulpverlening noodzakelijk is (ten Boom, A., en Wittebrood, K., 2019)
 - ➔ Bijna in elke klas 1 kind, +/- 45.000 kinderen in Vlaamse Gewest en Brussel
 - 15 procent van kinderen heeft te maken met een situaties van 4 ACEs of meer (Almuneef, et al, 2017)
- In Vlaanderen en België vooral versnipperde gegevens, zo varen we zonder duidelijke bakens en oriëntatiepunten
 - ➔ Cijfers samenleggen, periodiek populatieonderzoek door onafhankelijke commissie
 - ➔ Doelen formuleren en situatie opvolgen

PREVENTIE, VROEGDETECTIE EN VROEGINTERVENTIE VRAGEN BLIJVENDE EN VERRUIMDE AANDACHT

- Versnelde uitrol en verbreding Kindreflex (o.a. geestelijke gezondheidszorg, CAW, ziekenhuizen en justitiehuizen)
- Versterking nupraatikerover.be
- Versterking 1712

Maar ook:

- Huizen van het Kind, kinderopvang en buitenschoolse kinderopvang
- Onderwijs
- ...

ZET IN OP AANPAK VAN SPECIFIEKE CONTEXTEN EN VORMEN VAN KINDERMISHANDELING

- Hoogconflictueuze echtscheidingen
- Intrafamiliaal geweld
- Kinderen op de vlucht
- Institutionele kindermishandeling
- Kinderen die opgroeien bij veroordeelde zorgfiguren
- Prenatale kindermishandeling
- Shaken infant syndroom
- Complex trauma en emotionele verwaarlozing
- Seksueel geweld
- ...

VERSTERK DE MOGELIJKHEDEN VAN VERTROUWENSCENTRA EN JEUGDHULP

- VK-werking versterken om nieuwe initiatieven en samenwerkingsverbanden te realiseren én hulpverlening bij meest complexe situaties te garanderen
 - Kind centraal: veiligheid, belang en herstel van minderjarige altijd prioriteit
 - Breed palet aan hulpmogelijkheden, incl. aanvragen bescherming minderjarige via procureur des Konings (MANO=10% van alle VK-dossiers)
 - In en met de omgeving en brede samenleving
- Versterk jeugdhulp
 - Meersporenbeleid – ook aandacht voor hulp bij kindermishandeling
 - Kindgericht - op maat – risicomanagement vanuit hulp
 - Één gezin één plan – zorggarantie bij uithuisplaatsing jonge kinderen – mobiel aanbod gericht op creëren van veiligheid in de eigen context bij dreigende uithuisplaatsing
 - Hulpverlening binnen ketenaanpak intrafamiliaal geweld

SAMENWERKING MET JUSTITIE EN POLITIE ZIJN HARD NODIG

- Ketenaanpak intrafamiliaal geweld
- Zorgcentra na seksueel geweld
- Vlaams Forum Kindermishandeling

ELK KIND IN VLAANDEREN MOET KANS KRIJGEN OP VEILIGE EN KANSRIJKE ONTWIKKELING

- Omgaan met kindermishandeling is
 - omgaan met twijfels en onzekerheid
 - aandacht hebben, bespreken en communiceren
 - laagdrempelig en aanklampend zijn
 - systemisch, integraal en traumasensitief werken
 - gelaagde hulpverlening (subsidiair en proportioneel)
 - kind centraal zetten en daadkrachtig handelen
 - Inzetten op veiligheid én herstel
- Totaalaanpak gericht op voorkomen, opmerken en stoppen van alle vormen van kindermishandeling, en voorkomen van herhaling en realiseren van herstel
- VECK als hefboom en netwerkorganisatie

WE MOGEN GEEN ENKEL KIND ACHTER LATEN!(?)

- Samen naar ambitieus, omvattend en doeltreffend actieplan en programma tegen alle vormen van kindermishandeling!(?)
- Continue en periodieke monitoring

CONTACTGEGEVENS

- inge.vanderstraete@vkantwerpen.be
- tim.stroobants@expertisecentrumkindermishandeling.be
- www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be
- www.kindreflex.be
- www.nupraatikerover.be
- www.1712.be